

Vedle osvojení češtiny jako druhého jazyka a kontaktu s česky mluvícími vrstevníky je pro děti, které se učí česky, velice důležitá i **gramotnost v mateřském jazyce**. Pro celkový vývoj dítěte je znalost prvního jazyka velmi důležitá. Dítě se pak mnohem lépe učí nové poznatky, pokud si je může spojit s vědomostmi a znalostmi osvojenými v mateřštině.

VÍCEJAZYČNOST:

- ✳ Předchází sociálnímu vyloučení dětí, jejichž mateřský jazyk se liší od jazyka většinové společnosti.
- ✳ Umožňuje dětem lépe zakořenit v novém prostředí.
- ✳ Posiluje identitu dítěte a jeho sebevědomí.
- ✳ Rozvíjí jazykové schopnosti a myšlení napříč jazyky.
- ✳ Umožňuje uchování kulturního dědictví (m. j. tradice, pohádky, sounáležitost s komunitou...).

Vícejazyční žáci používají své jazyky k různým účelům a v komunikaci s různými lidmi (mateřský v rodině, druhý v širší společnosti, ve škole atd.), tím je také ovlivněna slovní zásoba, úroveň ovládnutí i jazykové preference. Znalost mateřského jazyka je pro tyto děti nejen prospěšná, ale většinou také nutná k tomu, aby komunikovaly se členy své rodiny. Bez znalosti mateřského jazyka sice obstojí ve škole, ale mohou mít vážné problémy v komunikaci s rodiči, což může způsobit potíže s výchovou a chováním. Důležitá je tedy spolupráce školy s rodiči – jednak aby našli cestu, jak dítě co nejlépe naučit česky, ale také jak zachovat a dále rozvíjet dovednosti v prvním jazyce dítěte.

DOPORUČUJEME:

- ✳ Nesnažte se děti od mateřského jazyka odstříhnout – hrozí jim ztráta identity. Nabízejte dětem dostatek příležitostí k rozšíření využití mateřského jazyka (dětský kolektiv s mateřským jazykem, návštěvy země původu atd.).
- ✳ Výchova dětí v jazyce vaší rodiny je velmi důležitá, protože jen tak s nimi můžete komunikovat v jazyce, ve kterém se cítíte sebejistě.
- ✳ Učitelé by neměli rodičům radit, aby doma mluvili se svými dětmi pouze česky, protože děti by se mohly naučit od rodičů, kteří dostatečně neznají češtinu, chybné obraty, výslovnost apod. Zároveň by přišly o možnost rozvíjet se ve svém rodném jazyce.
- ✳ Zaveďte si domácí jazyková pravidla, která vám budou vyhovovat.
- ✳ Rozvíjejte mateřský jazyk, a to nejen mluvený, ale i čtený/psaný.

Je důležité, aby pro děti existovaly vhodné podmínky pro používání jazyka rodiny i v mateřských školkách a ve školách. Pro používání jazyka je velkým přínosem, pokud si děti uvědomí jeho hodnotu i mimo rodinné prostředí. Posiluje to jazykové povědomí všech zainteresovaných osob, jazykovou různorodost a neformální možnosti využití všech jazyků. Promluvte si s pracovníky vzdělávacích institucí, které vaše děti navštěvují, a informujte se na způsoby jejich přístupu k mnohojazyčnosti. Váš názor na něj si pracovníci jistě rádi vyslechnou, stejně jako informace o vaší kultuře a tradicích.

Ve škole mají větší šanci naučit se vyučovací jazyk a celkově uspět ty děti, jejichž rodinní příslušníci s nimi mohli trávit čas, vyprávěli jim příběhy nebo s nimi hovořili způsobem, který rozvíjel slovní zásobu v jejich mateřském jazyce. Znalosti a schopnosti dětí jsou přenositelné z mateřského jazyka naučeného doma do jazyka používaného ve škole.

UŽITEČNÉ ODKAZY:

- 👁 [Časopis pro vícejazyčné děti a multikulturní výchovu Kamarádi \(www.zaedno.org/home-kamaradi\)](http://www.zaedno.org/home-kamaradi)
- 👁 [K navazování na odborné pojmosloví v mateřském jazyce mohou posloužit překladové slovníčky \(https://www.inkluzivniskola.cz/prekladove-slovnicky\)](https://www.inkluzivniskola.cz/prekladove-slovnicky)
- 👁 <http://www.multilingual-families.eu/repository/for-parents>
- 👁 <https://www.inkluzivniskola.cz/vicejazycnost>
- 👁 Cummins, J.: Vzdělávání vícejazyčných žáků. In: Existuje-li to, je to možné: inspirace pro vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem. META slaví 15, s. 183–190. Praha 2021.

Окрім вивчення чеської, як другої мови та спілкування з чеськомовними однолітками, для дітей, які вивчають чеську, дуже важливою є грамотність рідною мовою. Знання першої мови дуже важливе для загального розвитку дитини. Дитина набагато краще засвоює нові знання, якщо може пов'язати їх зі знаннями та навичками, набутими рідною мовою.

БАГАТОМОВНІСТЬ:

- * Вона запобігає соціальній ізоляції дітей, чия рідна мова відрізняється від мови більшості суспільства.
- * Це дозволяє дітям краще прижитися в новому середовищі.
- * Зміцнює ідентичність та самооцінку дитини.
- * Розвиває мовні навички та міжмовне мислення.
- * Дозволяє зберегти культурну спадщину (наприклад, традиції, історії, приналежність до громади...).

Багатомовні учні використовують свої мови для різних цілей і в спілкуванні з різними людьми (рідна мова в сім'ї, друга в суспільстві, в школі тощо), що також впливає на словниковий запас, рівень володіння мовою та мовні уподобання. Для таких дітей знання рідної мови не тільки корисне, але й зазвичай необхідне для спілкування з членами сім'ї. Без знання рідної мови вони можуть впоратися з навчанням у школі, але можуть мати серйозні проблеми у спілкуванні з батьками, що може спричинити труднощі в навчанні та поведінці. Тому важливо, щоб школа і батьки працювали разом - як для того, щоб знайти спосіб, як найкраще навчити дитину чеської мови, так і для того, щоб підтримувати і розвивати її навички першої мови.

РЕКОМЕНДУЄМО:

- * Не намагайтеся відірвати дітей від рідної мови - вони ризикують втратити свою ідентичність. Надавати дітям широкі можливості для розширення використання рідної мови (ігрові групи рідною мовою, відвідування країни їхнього походження тощо).
- * Виховувати дітей мовою своєї сім'ї дуже важливо, тому що це єдиний спосіб спілкуватися з ними мовою, говорячи якою, ви відчуваєте себе впевнено.
- * Вчителі не повинні радити батькам розмовляти з дітьми вдома лише чеською мовою, оскільки діти можуть засвоїти неправильні звороти, вимову тощо від батьків, які недостатньо володіють чеською мовою. Водночас вони втратили б можливість розвиватися рідною мовою.
- * Встановіть правила домашньої мови, які вам підходять.
- * Розвивайте свою рідну мову, не тільки розмовну, але й читацьку/письмову.

Важливо, щоб у дитячих садках і школах були створені відповідні умови для того, щоб діти могли користуватися мовою сім'ї. Використання мови приносить велику користь, якщо діти усвідомлюють її цінність за межами родинного середовища. Це зміцнює мовну обізнаність усіх учасників, мовне розмаїття та неформальні можливості для використання всіх мов. Поговоріть з працівниками навчальних закладів, які відвідують ваші діти, і дізнайтеся, як вони ставляться до багатомовності. Вони будуть раді почути ваші думки з цього приводу, а також інформацію про вашу культуру і традиції.

Діти, члени сім'ї яких мали змогу проводити з ними час, розповідати їм історії або розмовляти з ними таким чином, щоб розвивати їхній словниковий запас рідною мовою, мають більше шансів вивчити мову навчання та досягти успіху в цілому. Знання та навички дітей переносяться з рідної мови, яку вони вивчають вдома, на мову, якою вони користуються в школі.

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ:

- * Журнал для багатомовних дітей та мультикультурної освіти Kamarádi (www.zaedno.org/home-kamaradi)
- * Перекладацькі словники можна використовувати для пошуку професійної лексики рідною мовою (<https://www.inkluzivniskola.cz/prekladove-slovnicky>)
- * <http://www.multilingual-families.eu/repository/for-parents>
- * <https://www.inkluzivniskola.cz/vicejazycznost>
- * Cummins, J.: Навчання багатомовних учнів. In: Якщо це існує, то це можливо: натхнення для освіти дітей з іншою рідною мовою. META святкує своє 15-річчя, стр. 183–190. Praha 2021.